

Емма дивиться на годинник біля ліжка. Четверта ранку. Вона вже годину не спить. Загалом у неї все добре, думає вона. Нічого не бракує. Завтра вона знову піде на закупи. Як і щопонеділка. Тепер знову доведеться робити це самій. Вона таки досить самотня. Дуже самотня, думає вона. Але так воно й добре. Не мусить ні про кого дбати. Усе добре так, як є, каже собі Емма. Тільки от надто тихо, і вона не може заснути, і зараз четверта ранку.

Емма – віденська пенсіонерка – переймається тим, що світ більше не такий, як раніше: її нова невістка-туркеня вагітна, онука Луці носить надто вузькі штани, а колишнього чоловіка Георга розбив удар. Зарема прийшла у Відень з Грозного. Своїм життям вона завдячує власній відчайдушній хоробрості: у Другій чеченській війні вона втратила все, що мала, контрабандисти доправили її з сином Шамілем до Відня. Заремі потрібен політичний притулок, Еммі – допомога по господарству. Їхні дороги перетинаються, долі поєднуються. Як далеко заїде Емма, щоб допомогти Заремі?

Видавництво "Книги – XXI"

СЮЗАННА
ШОЛЛЬ

ЕММА МОВЧИТЬ

Сюзанна Шолль
(нар. 1949, Відень)

вивчала славістику в Римі й Москві. Багато років працювала кореспонденткою Австрійської телерадіокомпанії «ORF» в Москві. Лауреатка численних нагород за журналістські досягнення та діяльність із захисту прав людини, серед інших – премії в галузі публіцистики прес-клубу «Конкордія», Австрійської почесної відзнаки «За науку та мистецтво», Золотої почесної відзнаки міста Відень. 2009 року визнана журналісткою року в категорії «Зовнішня політика». Авторка тринадцяти книжок, серед яких романи «Ельзіні діди», «Поїздка в Караганду», збірки «Росія з душею і без», «Доньки війни – виживання в Чечні», поетичних збірок «Червоне, як любов», «Російська зимова подорож» та ін. Остання опублікована книжка – роман «Чекюачи на Джанні» (2016).

Bibliothek der deutschsprachigen Literatur
Бібліотека німецькомовної літератури

Meridian серця
Meridian des Herzens

SUSANNE SCHOLL

EMMA SCHWEIGT

Roman

Ins Ukrainische übersetzt von *Nelia Vakhovska*

Czernowitz
Knyhy – XXI
2016

СЮЗАННА ШОЛЛЬ

ЕММА МОВЧИТЬ

Роман

З німецької переклала *Неля Ваховська*

Чернівці
Книги – XXI
2016

ББК 84(4АВТ)6-8Шолль-44
Ш 78

Шолль, Сюзанна

Емма мовчить : роман / Сюзанна Шолль ; переклад з німецької Нелі Ваховської. – Чернівці : Книги – XXI, 2016. – 176 с.

ISBN 978-617-614-138-9

Зустріч двох жінок, двох культур і двох доль, настільки відмінних, що й уявити собі годі: Емма з Відня та Зарема з Грозного. Одна – бабуся з дрібними, часто навіть дрібязковими повсякденними клопотами, друга – мати, яка бореться за гідне життя для себе і свого сина.

Ця історія дозволяє нам уважніше поглянути туди, де наш світ змінюється.

ББК 84(4АВТ)6-8Шолль-44

Видання здійснено за підтримки:
Державної канцелярії Австрійської Республіки
Австрійського культурного форуму

Усі права застережено. Відтворювати будь-яку частину цього видання у будь-якій формі та в будь-який спосіб, у тому числі електронно, без письмової згоди правовласників заборонено.

Перекладено за виданням: Susanne Scholl. Emma schweigt. Residenz Verlag, St. Pölten – Salzburg – Wien, 2014.

© 2014 Residenz Verlag GmbH
Salzburg – Wien

© Книги – XXI, 2016, *видання українською мовою*

© Неля Ваховська, 2016, *переклад*

© Анна Стьопіна, 2016, *обкладинка*

© Роман Сабадаш, 2016, *макет*

*Моїм чеченським подругам,
які ніколи не здаються*

Тиша

Так тихо, думає Емма і вмикає нічник. Серце колотиться. Їй це знайомо, трапляється інколи. Лікар сказав, не страшно, просто нерви. Але ж вона зазвичай цілком спокійна. Поганий сон? Вона не пам'ятає. Але ця тиша якась надмірна. Звісно, ще третя година ночі. Автобуси їздять рідко, автомобілів – тих взагалі немає. На щастя. І підпилі гицелі, які так люблять газонуті посеред ночі, сьогодні, здається, сидять по хатах. Чи таки ні? Мабуть, це вони розбудили її своєю товкотнечею, просто вона не одразу це усвідомила. Хай там як, зараз тихо. Чути, як у вітальні похропує Міці. Мабуть, знову вместилися у великому кріслі з білим пледом, на яке їй не можна. Навіть напевне. Тварюку неможливо виховати.

Ну звісно, її ж додому приніс Георг. Ще тоді, перед Гансиковим сорокаріччям. «Подарунок для матусі», – сказав Георг і відкрив коробку. Там сиділа Міці, чорна, як вуглинка. І мала. Вона вже тоді була гарненька, але ж Емма ніколи не хотіла домашню тварину. Додаткові клопоти, та й не поїдеш нікуди, завжди казала вона. Поки Гансик був малий, а вона працювала в нотаріуса Візеля, Георг нізащо не ризикнув би притягнути додому якусь тварюку. А от коли Гансик наблизився до сорока, вона перейшла на півставки і Візель так прозоро натякав, що вона потроху задумувалася про пенсію, мовляв, могла б іще насолоджуватися життям зі своїм любим Георгом, – отоді її любий Георг приніс Міці.

Для матусі, як він сказав. Як же вона ненавиділа, коли Георг називав її матусею. Так, наче вона була йому матір'ю, а не жінкою. Вона ненавиділа, але Георга годі було відмовити. А потім він пішов від неї, її любий Георг, якого вона неодмінно хотіла запопасти, коли була ще молодою і не дуже розуміла, що робити з власним життям, а всі подруги так облизувалися на цього Піррінгера – ще б пак, студент, а влітку ще й рятувальник на Стадіонбаді, найбільшому віденському басейні. Він тоді був шикарний, цей Георг. Шоколадна засмага, м'язи в потрібних місцях. Вона пишалася, що він звернув на неї увагу. Ага, а потім вона несподівано стала з пюзом, а Георг – інженером низького рангу. М'язи розтанули і поступилися місцем невеликому солідному черевцю. Грошей, які він приносив, не вистачало, щоб оплатити Гансиків університет, тож вона знайшла собі місце в нотаріуса Візеля. І щодня давала знущатися з себе – йому та іншим у конторі, які позакінчували університети, тільки вона ні, бо Гансик народився, коли вона ще й школу не закінчила, а батьки сказали, що материнство – це також професія. На щастя, Георг принаймні оплатив їй курси машинопису і стенографії – такий собі подарунок на весілля. Це допомагало, навіть коли нотаріус купив комп'ютери і їй довелося перевчатись. Загалом у Візеля було не так уже й погано. Особливо потім, коли вона постарішала і перестала реагувати на шпички від своїх колег, якщо часом не туди клала документ чи неправильно писала чиесь ім'я. Тоді вона вже знала стільки про всіх і кожного, що вони більше не становили для неї загрози. І якось поступово вона стала таким собі серцем контори – але не надто м'яким, це напевне. А під кінець перетворилася радше на частину інвентарю – і їй дали спокій. З Георгом вона також змирилася – з тим

Георгом, який називав її матусею і був не таким уже й шикарним, і насправді давно їй набрид. Однак вона й уявити собі не могла, щоб піти від нього. Так негарно, вважала Емма. Та й він не був до неї недобрим, просто дедалі частіше ставився більше як до матусі, а не як того літа на Штадіонбаді, коли зиркав на неї закоханими очима і лишав записочки у шафці для одягу. Хай там як, вона притерлася – до нього і його черевця. А потім він несподівано пішов. Покинув її. Просто неймовірно, подумала вона. На той момент на її столі вже лежала написана заява про передчасний вихід на пенсію, Гансик саме повідомив, що розлучається з Гізелою, а Георг заявив, що йому потрібні нові вершини.

Нові вершини звалися – спочатку дуже недовго – Сабіна, за нею Юдіт, і були на двадцять років молодші за Емму. Юдіт виявилася наполегливою: Георг наважився на розлучення і новий шлюб. Однак це йому також не допомогло: незабаром після весілля його розбив інсульт – і Вершина здала його в пансіонат для інвалідів, щоб насолоджуватися своєю молодістю з якимось Антоном, молодшим за неї на десять років. А Емма тепер може ходити в пансіонат і втішати Георга. Вона й ходить, це ж бо якимсь само собою зрозуміло, зрештою, він батько її сина. Хоча! Вона йому ніколи не пробачить, нізащо. І насправді вважає, що він заслужив те, що з ним сталося...

Хай там як, вона раптом опинилася одна. Тільки з Міці, яка не піддавалася вихованню і постійно вкладалася на білий плед, хай скільки б Емма її не ганяла.

Те, що з Гізелою щастя протриває недовго, Емма знала від самого початку. Відколи Гансик уперше привів її додому. Від нього тоді саме пішла Луїза. Зібрала своє манаття і разом з Луці переїхала до Турина заради якогось італійця. Таке дурнувате ім'я для такої

милої дівчинки. Тепер вона вже молода дівчина, гьорлі, повторює Гансик і так по-дурному всміхається, наче це щось хороше. Більше з Луці каші не звариш. Вона живе з Луїзою і її новим у Турині, а коли приїжджає до Відня, то навідується до Емми хіба з примусу. Бо з бабусею так нудно, вона постійно до всього придирається, – жаліється дівча. Аж Емма тільки сказала, що Луці могла б трохи частіше приїжджати у Відень. Ну, і що глибокі декольте їй здаються трохи вульгарними, як і вузькі штани, і надто короткі спідниці. Так воно й є – але ж Луці така принцеса, що й слова не скажи – вона без упину ображається, закочує очі й заявляє, що мама Луїджі ніколи нічого такого не каже. Та іще комбінація. Схоже, Луїза навмисно обрала Луїджі, бо вже мала дочку на ім'я Луці. Хоч Емма й повеселилась, коли Гансик їй про це розповів. Звісно, тільки після того, як він пішов – вона хихотіла, ось правильне слово, хихотіла від щирого серця. Власне, Луці дуже навіть вродлива – але стала такою італійкою, відколи переїхала з матір'ю до Турина. Розмовляє руками і стріпує волоссям, як оті дівки на італійському телебаченні. Емма його інколи дивиться, навіть якщо й не розуміє, що там кажуть, бо ж Луці тепер живе в Італії, й Емма хоче знати, які там порядки. До онуки в Турин Емма ніколи не їздила, хоч Луїза її й запрошувала, і Луїджі навіть дописав щось італійською у листі. Луїза їй переклала: він був би радий, якби Емма приїхала до них у гості, але Емма вирішила, що так не можна. Не може ж вона їхати до Луїзи з її Луїджі, адже Луїза покинула Гансика. І хоч він так швидко втішився з Гізелюю, що вона й оком кліпнути не встигла, та все одно це було негарно, передусім бо ж Луїза забрала Луці з собою. Подалі від Відня, подалі від Гансика, подалі від Емми. Звісно, Гансик казав, що вони з Луїзою про

все домовилися і він часто бачить Луці, але Емма все одно не поїде в Турин. Вона почуватиметься чужинкою, бо не знає мови, та й взагалі нічого їй шукати в тій новій сім'ї.

Звісно, Луці віддаляється від Гансика, Емма це бачить. Іноді він навіть визнавав це, та ще й при Гізелі, яка одразу ж стискала губи. Отак затято. Мабуть, ревнує, вважала Емма, та й Гансику про це казала. Гізела з Луці одна одну терпіти не могли – видно було неозброєним оком. Коли Луці приїжджала на Різдво чи Паску, Гізела з нею майже не говорила, зате постійно вішалася Гансику на шию – Емма спостерегла, – і поводитися так тільки у присутності Луці. А так вона не надто тулилася й лащилася до нього. Йо – так вона називала Гансика, Йо від Йоганнес, пояснила вона Еммі, коли та подивувалася з нового імені. Гансик – це ім'я для малих дітей, вкусила Гізела, а її чоловіка звати Йо. Попри це Емма й далі називала його Гансиком. Насправді він тоді ставився до неї недобре. Навіть заборонив Еммі згадувати про Гізелині ревності й сказав, щоб не мішалася між них зі своєю кухонною психологією. Заткнув їй рота. То було образливо, навіть якщо наступної неділі він і вибачився, на обіді в «Мисливському будиночку» в парку Пратер. Туди він виводить її кілька разів на рік, її пан син, на день народження і день матері, а ще коли хоче за щось перепросити. Хай там як, в Емми тільки й мови було про Гізелу, коли залишалася наодинці з Луці. Онука також не любила Гізелу, зате Луїджі хвалила понад усе. А надто, коли на її шістнадцятиріччя він купив їй веспу – що це таке, Луці мусила Еммі пояснити. Вона добряче поглузувала з бабусі, бо та не знала, що веспа – то мопед, а потім за її раптову блідість від думки, що дитинка швендятиме на мопеді між машин, десь

посеред Італії. Еммі стало геть недобре від цієї картинки, однак Луці ще веселіше засміялася і сказала, що їздить у шоломі, і що в усіх її однокласниць є веспи, і що це найшвидший засіб пересування в Турині, і що Емма має приїхати до них у гості й побачити, що нічого страшного в тому немає. Відколи Луці розповіла про веспу, Емма твердо вирішила не їхати в Турин, щоб не дивитися, як Луці на своїй тарабайці шмигає у потоці машин.

Гансику історія з веспою також не сподобалася, Емма це добре бачила. Він примружив очі, коли Луці на Великдень розповіла про мопед. Вони були в «Мисливському будиночку», і Луці раптом прохопилася, як круто було б зараз газонуту по головній алеї з краю в край. Так Гансик з Еммою дізналися, що в Луці є мопед. І Гансик точно здійняв би галас, якби саме не пішов від Гізели, про що тієї неділі розказав Еммі та Луці у ресторані. Боягуз думав, що буде легше, якщо розповісти одразу обом, щоб не вислуховувати двічі ті самі напучування і спекатися їх одним махом. Чому він так переживав, ні Емма, ні Луці не зрозуміли – вони й так Гізелу не могли терпіти. Луці найбільше дратувало ім'я, Емму – стиснуті губи, і що Гізела телефонувала кожні п'ять хвилин, варто було Гансику прийти до матері без неї. Погратися з Міці, завжди казав він і сміявся, але насправді він приходив більше заради Емминої печені з хлібними кнедликами, яку вона готувала, коли він заздалегідь повідомляв про свій візит. А ще Гізела фанатично дбала про здоров'я і постійно скаржилася, що Гансик гладшає, й підсовувала йому самі салати і хліб з грубого борошна. Не те, щоб Гансик справді поділяв її погляди: часом після вечері він потайки шмигав до м'ясної ятки за рогом і ласував ковбаскою з сиром. Він зізнався в цьому, коли Емма якогось дня вголос зди-

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі,
придбайте, будь ласка, повну версію книги.